

ВПРОВАДЖЕННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

**асистент каф. метод. проф. навчання,
аспірант ХНВУС Гула Лариса Вікторівна**
*Миколаївський Національний аграрний університет
Україна*

Соціально-економічні перетворення, що відбуваються в нашій країні, висувають нові вимоги до підготовки фахівців. Входження освіти України в Болонський процес стало поштовхом до зміни цілей, задач та умов здійснення навчання у вищих навчальних закладах. Відповідно до цього розробляються, вдосконалюються та впроваджуються нові інтерактивні технології навчання.

Система вищої освіти потребує істотних змін, мета яких полягає в реформуванні навчального процесу шляхом поєднання як традиційних, так і нетрадиційних, тобто інтерактивних технологій навчання.

Інтерактивне навчання – це одне з актуальних питань у вищій школі, яке передбачає докорінну зміну методичних стереотипів, які сформувалися у викладачів та сприяє підвищенню навчально-пізнавальної діяльності студентів. [9].

Необхідність введення інтерактивних технологій навчання висвітлюється в науково-методичній літературі та публікаціях багатьох науковців другої половини ХХ – початку ХХІ століть. Теоретичні аспекти, які пов'язані з визначенням сутності інтерактивних методів, їх класифікації, визначенням найбільш поширених і придатних їх видів для розв'язання навчальних завдань, набули висвітлення в працях українських (А. Мартинець, М. Скрипник, Л. Пироженко, О. Пометун та ін.) та російських (О. Коротаєва, Г. Мітіна, Г. Самохіна, С. Стил'єв, Н. Суворова, Г. Шевченко) учених. Проблема застосування інтерактивних методів у навчальному процесі була в центрі уваги таких дослідників, як О. Єльнікова, О. Коберник, О. Комар, Т. Кравченко, М. Крайня, Г. Кривчикова, В. Мельник, Л. Пироженко, Н. Побірченко,

О. Пометун та ін., які обґрунтовують доцільність застосування їх для посилення ефективності процесу навчання.

Поняття «інтерактивний» походить від англ. «interact» («inter» – «взаємний», «act» – «діяти»). Інтерактивне навчання – це специфічна форма організації пізнавальної діяльності, яка має передбачувану мету – створити комфортні умови навчання, за яких кожен учень відчуває свою успішність, інтелектуальну спроможність [1, с. 16]. Навчання з використанням інтерактивних технологій – це навчання, яке відбувається за умови постійної, активної взаємодії всіх учасників навчального процесу. Методична особливість інтерактивного навчання полягає в такому структуруванні змісту і форми, яке б викликало зацікавленість у студентів, сприяло їхньому оптимальному розвитку й вихованню. Порівняно із звичайним заняттям, заняття з використанням інтерактивних технологій стимулює пізнавальну самостійність та творчу ініціативу студентів.

Саме використання таких технологій є одним з найважливіших принципів організації навчально-виховного процесу. Впровадження інтерактивних методик при викладанні фахових дисциплін дає змогу докорінно змінити ставлення до об'єкта навчання, перетворивши його на суб'єкт. Сутність інтерактивного навчання полягає в тому, що навчальний процес відбувається за умов активної взаємодії всіх студентів. Студент стає співавтором лекції, семінарського заняття та знаходиться у центрі процесу навчання, яке ґрунтується на повазі до його думки, на спонуканні до активності, на заохоченні до творчості. , добре відомий ще з праць Л. Виготського, П. Гальперіна, В. Дяченка, Є. Полат, І. Роберт, В. Шаталова та ін. У працях педагогів зарубіжних країн цей новий підхід має назву «навчання за методом участі», «кооперативне навчання», коли створюється можливість обговорення кожної проблеми, доведення, аргументування власного погляду. Це сприяє не лише більш глибокому розумінню навчального матеріалу, а й розвитку мислення та мовлення.

Аналізуючи свої дії та дії партнерів, учасники навчального процесу змінюють свою модель поведінки, більш усвідомлено засвоюють знання та вміння, тому інтерактивні методи є не тільки засобом покращення навчання, але засобом посилення виховних впливів.

Ю. Фокін, розглядаючи використання інтерактивних методів навчання, дає їм таке трактування: «Інтерактивні методи навчання орієнтовані на більш широку взаємодію учнів не тільки з вчителем, а й один з іншим і на домінування активності учнів в процесі навчання» [11]. Він також наголошує на тому, що роль викладача на інтерактивних заняттях зводиться до керування діяльністю студентів на досягнення цілей даного заняття. Викладач також розробляє план свого заняття (інтерактивні вправи і завдання, в процесі розв'язання яких студент вивчає необхідний матеріал).

Незважаючи на полеміку щодо ефективності та доцільності лекції, вона все ж таки залишається однією з основних форм навчання студентів у вищих навчальних закладах. *Лекції* (від лат. *lectio* – читання) є процесом передавання великого обсягу систематизованої інформації в усній формі досить великій аудиторії (групі) [6, с. 110]. Існує стереотип, що лекція привчає саме до пасивного, неосмисленого сприйняття чужих думок. Як альтернативу традиційній лекції, науковці запропонували інтерактивну лекцію.

Проаналізувавши наукову та методичну літературу, можна виділити такі види інтерактивних лекцій: лекція з запланованими помилками, проблемна лекція, лекція удвох, лекція-візуалізація, лекція-прес-конференція, лекція-діалог [7;8]. Варто зауважити, що інтерактивною лекція являється досить умовно. Оскільки в рамках цієї форми навчання (велика кількість студентів та значний обсяг матеріалу, що розглядається) важко дотримуватись основного принципу інтерактивності – постійної активної взаємодії всіх учасників процесу, тому під інтерактивною лекцією ми будемо розуміти лекцію з елементами інтерактивних методів, технік, вправ.

Найбільш популярною є лекція із такими інтерактивними методами, як бесіда та дискусія. Така лекція зберігає монологічний стиль спілкування викладача із аудиторією, але містить елементи діалогу: дозволяється ставити запитання, висловлювати сумніви. Застосовуються прийоми прямого звернення викладача до аудиторії з проблемним питанням за змістом лекції або до когось із студентів. Пізнавальна інформація при цьому може бути викладена не тільки викладачем, а й самими студентами, яких для цього потрібно відповідно підготувати. Існують ще такі види лекцій:

Лекція з використанням техніки зворотного зв'язку проводиться із застосуванням елементів програмованого навчання, що підкреслює інтегративний характер інтерактивних технологій.

Лекція-консультація використовується під час вивчення теми практичного характеру, або на підсумкових заняттях, коли викладач майже половину тривалості лекції може присвятити відповідям на запитання студентів.

Лекція із заздалегідь запланованими помилками передбачає зумисне використання викладачем у процесі лекції кількох змістових чи методичних помилок [3, с. 224].

У класичній методиці викладання семінар вважається методом перевірки знань. Студенти звикли отримувати питання до семінару, перелік літератури для підготовки відповіді, відповідати в аудиторії, зазираючи до конспекту (зараз часто просто роздрукована інформація з інтернету, яку студент не завжди до кінця прочитав, тим більше – розібрався). Таким чином, класичний семінар у сучасних умовах не виконує ані контрольної, ані стимулюючої до пізнання, мотиваційної функцій. Інтерактивні методики дозволяють зробити семінар дійсно цікавим, спонукаючим до пошуку нових знань [3]. Ці методики сприяють розвитку творчого мислення студента, міцності набутих знань, умінь та навичок, спонукають до активної мисленнєвої роботи.

Інтерактивні методи можуть застосовуватися під час організації викладачем таких видів праці зі студентами як: організація тематичних занять; організація тимчасових творчих груп у процесі роботи над навчальним проектом;

формування портфоліо студента; організація дискусій і обговорень спірних питань, що виникли в колективі; створення освітніх ресурсів (курсів лекцій, тренінгових матеріалів, творчих робіт, дипломних робіт, аудіо- і відеоматеріалів та ін.)

Для вирішення навчальних завдань викладач може впроваджувати такі інтерактивні форми: використання кейс-технологій; проведення відео конференцій; «круглий стіл»; «мозковий штурм»; дебати; фокус-групи; ділові і рольові ігри; навчальні групові дискусії; тренінги case-study (аналіз конкретних, практичних ситуацій, метод активного проблемно-ситуаційного аналізу, заснований на навчанні шляхом розв'язання конкретних задач-ситуацій).

Таким чином, основними складовими інтерактивних занять є вправи і завдання, які виконуються студентами. Важлива відмінність інтерактивних вправ і завдань від традиційних полягає в тому, що виконуючи їх, студент не стільки закріплює раніше вивчений матеріал, скільки вивчає новий. Тому, організовуючи навчальний процес, що спирається на використанні інтерактивних методів навчання, треба враховувати включеність до процесу пізнання всіх студентів групи. Спільна їх діяльність означає, що кожен вносить свій особистий індивідуальний внесок, у процесі роботи йде обмін знаннями, ідеями, засобами діяльності.

Отже, для підготовки висококваліфікованих фахівців, які будуть конкурентоспроможні на сучасному ринку праці, нині існує потреба в оновленні змісту та методики викладання спеціальних дисциплін. У вищих навчальних закладах необхідно поступово впроваджувати замість репродуктивної системи навчання творчу (креативну) систему, для чого слід активно використовувати сучасні прогресивні педагогічні технології, що здатні забезпечити самореалізацію кожного студента. Це пояснюється тією обставиною, що в сучасних умовах на ринку праці має цінність не формальний рівень освіти, а здатність фахівця опанувати нові знання, розв'язувати виникаючі професійні задачі.

Використання інтерактивних методів спонукає викладача до постійної творчості, самовдосконаленню, професійного росту та розвитку. В процесі ознайомлення з тими чи іншими інтерактивними технологіями, викладач стає організатором навчально-пізнавальної, самостійної, комунікативної, творчої та креативної діяльності студентів; у нього з'являються можливості для вдосконалення процесу навчання, розвитку комунікативної компетенції студентів та цілісного розвитку їх особистості.

Таким чином, одним із напрямів розвитку навчального процесу у вищих навчальних закладах України є застосування на заняттях інтерактивних технологій навчання. Зокрема, особливого значення набуває використання на заняттях різноманітних ігрових методів, проектних технологій навчання, інформаційно-комунікаційних технологій навчання та їх інтеграція, що широко використовується нині у вищих навчальних закладах. Орієнтація сучасної освіти на розвиток самостійної пізнавальної активності студентів, урахування особистісних шляхів і можливостей потребує розвитку та впровадження відповідних педагогічних технологій.

Отже, впровадження в педагогічному процесі вищих навчальних закладів інтерактивних технологій навчання є необхідною умовою оптимального розвитку і тих, хто навчається і тих, хто навчає.

Список використаних джерел:

1. Вербицкий А. Активные методы обучения в высшей школе: контекстный поход / Вербицкий А. – М., 1989. – 127 с.
2. Кларин М. В. Инновации в мировой педагогике: обучение на основе исследования, игры и дискуссии. Анализ зарубежного опыта / М. В. Кларин. – Рига : Эксперимент, 1998. – 176 с.
3. Мельничук І. М. Теорія і методика професійної підготовки майбутніх соціальних працівників засобами інтерактивних технологій у вищих навчальних закладах: дис. доктора пед. наук : 13.00.04 / Ірина Миколаївна Мельничук; Тернопільський нац. екон. ун-т. – Тернопіль, 2011. – 585с.

4. Педагогічна майстерність: Підручник / І.А. Зязюн, Л.В. Карамущенко, І.Ф. Кривонос та ін.; За ред. І.А. Зязюна. – 2-ге вид., допов. і перероб. – К.: Вища шк., 2004. – 422с.
5. Пометун О.І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: / О.І. Пометун, Л.В. Пироженко.– К.: Видавництво А.С.К., 2004. – 192 с.
6. Селевко Г. К. Энциклопедия образовательных технологий : в 2 т. – Т.1. / Г. К. Селевко. – М. : НИИ школьных технологий, 2006. – 816 с.
7. Січкарук О. І. Інтерактивні методи навчання у вищій школі: Навчально - методичний посібник./ О. І. Січкарук. – К.: Таксон, 2006. – 88 с.
8. Стельмах С. Використання інтерактивних методів навчання в процесі проведення лекційних занять [Електронний ресурс] / Режим доступу:
http://gkobernik.at.ua/load/vikoristannja_interaktivnikh_metodiv_navchannja_v_proc_esi_provedennja_lekcijnikh_zanjat
9. Тверезовська Н.Т. Інтерактивні інноваційні технології у системі вищої освіти / Н.Т. Тверезовська. – К.: Наукове знання, 2009. – С. 57.
10. Туркот Т.І. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. для студ ВНЗ / Т. І. Туркот. – К.: Кондор, 2011.– 628 с.
11. Фокин Ю. Преподавание и воспитание в высшей школе: методология, цели и содержание, творчество : учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / Ю. Фокин – М. : Издательский центр «Академия». – 2002. – 224 с.